

หญ้าปักกิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร. วิณา จิรัจฉรียากุล

ภาควิชาเภสัชวิทยินิจฉัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หญ้าปักกิ่ง เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว วงศ์ Commelinaceae ชื่อวิทยาศาสตร์ *Murdannia loriformis* (Hassk.) Rolla Rao et Kammathy ถิ่นกำเนิดของหญ้าปักกิ่งอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าปักกิ่งทั่วไปในประเทศไทย หญ้าปักกิ่ง สูงประมาณ 10 ซม. ใบเดี่ยว เกือบเรียวยาว เรียงสลับ ใบออกเป็นกระจุกใกล้ราก แผ่นใบเป็นแถบกว้าง 1.5-2.0 ซม. ยาว 15-20 ซม. ใบที่ปลายยอดสั้นกว่า ขอบใบและกาบใบเป็นขนครุย (ciliate) ช่อดอกอยู่ที่ยอดตามซอก เป็นช่อแยกแขนงแน่น วงใบประดับมีลักษณะคล้ายใบแต่เล็กกว่า ก้านดอกโค้งเล็กน้อย ใบประดับโปร่งแสงมีขนาดประมาณ 4 มม. กลีบเลี้ยงรูปไข่หรือรี ขนาดประมาณ 3 มม. กลีบดอกสีน้ำเงินหรือม่วงน้ำเงิน ร่วงง่าย เกสรเพศผู้ที่สมบูรณ์ 2 อัน เกสรเพศผู้ที่เป็นหมัน 3 อัน ก้านชูอับเรณูมีขน รังไข่ยาว 1 มม. ก้านเกสรเพศเมีย ยาว 3 มม. ผลเป็นแคปซูลยาว 3-4 ซม. รูปไข่ แต่ละช่อง (locule) มี 2 เมล็ด

ยาจีนใช้หญ้าปักกิ่งบรรเทาอาการเกี่ยวกับทางเดินหายใจและขับพิษ ส่วนในประเทศไทย ผู้ป่วยมะเร็งประเภทต่างๆ ดื่มน้ำคั้นจากส่วนเหนือดินของหญ้าปักกิ่งรักษาตนเอง เพื่อช่วยยืดชีวิตและลดผลข้างเคียงจากการรักษาแผนปัจจุบันมานานกว่า 30 ปี งานวิจัยหญ้าปักกิ่งได้รับการสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2532-2537) องค์การเภสัชกรรม (พ.ศ. 2542-2543)

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (พ.ศ. 2546) มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ สถาบันมะเร็งแห่งชาติ และเงินบริจาค จากภาคเอกชน ก่อให้เกิดองค์ความรู้ด้านการต้านมะเร็งของหญ้าปักกิ่ง สารที่แสดงฤทธิ์ยับยั้ง เซลล์มะเร็งในหญ้าปักกิ่ง คือ กลัยโคสฟิงโกไลปิด (Glycosphingolipid) ที่มีชื่อว่า G1b ซึ่งเป็น กลุ่มไขมันที่มีขั้วเป็นองค์ประกอบของเซลล์ผิว กลัยโคสฟิงโกไลปิดมีหน้าที่เกี่ยวกับระบบภูมิคุ้มกัน พบว่า กลัยโคสฟิงโกไลปิดของเซลล์มะเร็งแตกต่างจากเซลล์ปกติ จึงคาดว่า นอกจากฤทธิ์ยับยั้ง เซลล์มะเร็งโดยตรงต่อเซลล์มะเร็งเท่านั้น ปอด ลำไส้ใหญ่และตับ ระดับปานกลางในหลอดทดลอง G1b อาจมีฤทธิ์ปรับระบบภูมิคุ้มกัน ซึ่งจากการทดลองเบื้องต้นพบว่า G1b เพิ่มอัตราส่วนของ CD 3, 4 : CD 3, 8 ที่ผิวของเซลล์เม็ดเลือดขาวเพาะเลี้ยงในวันที่ 3 และ 7 จากการตรวจความเป็นพิษเฉียบพลันและ ความเป็นพิษกึ่งเรื้อรังของน้ำคั้น พบว่ามีความปลอดภัย

การเตรียมน้ำคั้นหญ้าปักกิ่ง

หญ้าปักกิ่งส่วนเหนือดิน 100-120 กรัม นำไปแช่น้ำเกลือหรือน้ำด่างทับทิม 10 – 15 นาทีและล้าง น้ำให้สะอาด หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ นำไปคั้นน้ำ ด้วยเครื่องปั่นแยกกาก น้ำคั้นที่ได้เทผ่านผ้าขาวบาง และบีบ น้ำคั้นออกจากกาก จะได้น้ำคั้นประมาณ 60 มลิลิตร ให้แบ่งดื่มก่อนอาหารเช้า-เย็น ดื่มติดต่อกัน 7 วัน แล้วหยุด 4 วัน เพื่อป้องกันการรับประทานเกินขนาด การเตรียมน้ำคั้นหญ้าปักกิ่งสามารถเตรียมให้ใช้ได้ 2-3 วัน โดยเก็บรักษาในตู้เย็น